

WEGWIJZER SMARTPHONEBELEID OP SCHOOLNIVEAU

DOELGROEP ICT-coördinatoren, schoolbeleid
AANPASSING Finaliseren voor publicatie
LAATSTE UPDATE 25/10/2023

1. Verken het onderwerp

Mobiele telefoons en met name **smartphones** zijn niet meer weg te denken uit de leefwereld van jongeren. De vraag is of ze ook een plaats hebben op school. Ongeacht het antwoord, is het aangeraden om een gedragen smartphonebeleid te hebben. Dat kan een apart document zijn of geïntegreerd worden in het algemene (ICT-)beleidsplan. Heldere en transparante afspraken bieden duidelijkheid aan iedereen die betrokken is bij je school.

Wat kan en mag?

In Nederland bestaat [een richtlijn](#) die het niet-educatieve gebruik van smartphones en andere technologische apparaten in de klas beperkt. Ook verschillende andere landen, waaronder Frankrijk, beperken het smartphonegebruik op school. In Vlaanderen is de situatie anders: de beslissing om smartphones een plaats te geven, behoort tot de grondwettelijke autonomie van een school. Scholen hebben dus de vrijheid om zelf te bepalen of en hoe ze smartphones en andere technologische apparaten in het onderwijs integreren.

2. Bereid je beleid voor

Het effect van smartphones op leerlingen is uitgebreid onderzocht. Enkele voorbeelden vind je verder in deze wegwijzer, in de sectie [verdiep je kennis](#). Hoewel sommige studies negatieve effecten aantonen, is de conclusie vaak genuanceerd.

Daartegenover ervaren veel leraren wel dat smartphones afleiding in de klas veroorzaken. Scholen moeten dus een weloverwogen beslissing nemen.

Digitale geletterdheid is in ieder geval van groot belang en smartphones correct leren gebruiken maakt daar deel van uit.

Afspraken rond het smartphonegebruik op school zijn zinvol. Zeker als ze in samenspraak met de leerlingen zelf opgesteld zijn. Uit het [Apestaartjarenonderzoek van 2022](#) blijkt namelijk dat jongeren het moeilijk vinden om zonder overleg of inspraak, te vernemen wat ze wel en niet mogen doen.

Deze wegwijzer is gebaseerd op de publicatie 'schoolbeleid voor smartphones' van het Nederlandse Kennisnet. Daarin vind je een stappenplan om een eigen smartphonebeleid te ontwikkelen en na te leven. Waar nodig pasten we in deze publicatie de punten en de inhoud aan de Vlaamse context aan.

Door de volgende stappen te volgen, geef je je smartphonebeleid vorm:

- Bepaal de huidige situatie.
- Organiseer gesprekken en bevaag betrokkenen.
- Formuleer je beleid.
- Communiceer duidelijk.
- Zorg dat het beleid gedragen wordt en blijft.
- Evalueer je beleid en pas aan waar nodig.

3. Geef je beleid vorm

	CONCRETISERING
Bepaal de huidige situatie	<p>Wat zegt de (ICT-)visie van je school? Een ICT-visie legt vast welke rol ICT speelt in je onderwijs. Het geeft dus weer wat je als school wil bereiken met de integratie van ICT. Daarnaast verheldert een visie waarom de school bepaalde keuzes rond ICT maakt. Wanneer je nadenkt over een smartphonebeleid voor je school is het dus zinvol om te kijken hoe dat past binnen je ICT-visie.</p> <p>Hoe worden smartphones momenteel ingezet? Smartphones kunnen het onderwijsleerproces ook ondersteunen. Bij educatief gebruik helpen ze leerlingen en leerkrachten bijvoorbeeld om snel informatie op te zoeken, om taken te fotograferen en door te sturen of om een klassikale quiz of bevraging in te vullen via een online tool.</p> <p>In sommige gevallen bieden smartphones administratieve of andere ondersteuning. Denk maar aan meervoudige verificatie wanneer je ergens moet inloggen. Daarom is het belangrijk dat je oplist waar en hoe je smartphones inzet op school. Je vindt een lijst met voorbeelden in de publicatie 'schoolbeleid voor smartphones' van Kennisnet (p.6).</p> <p>Vormen andere toestellen een probleem? Zo kan een smartwatch de concentratie van leerlingen verstoren. Denk erover na of de smartphoneregels ook gelden voor smartwatches.</p>
Organiseer gesprekken en bevaag betrokkenen	<p>Waarom en met wie gesprekken organiseren? Goed schoolbeleid maak je niet alleen. Het is belangrijk om je schoolteam, maar ook leerlingen en ouders te betrekken en bevragen. Meestal kijken verschillende partijen vanuit een ander perspectief naar een probleem. Op die uiteenlopende blikken moet je een helder zicht hebben voor je je beleid vormt. Door mensen te betrekken, zorg je ervoor dat je het draagvlak voor je beleid goed kan inschatten. Daarnaast toont het dat je het onderwerp serieus neemt en het beleid onderbouwd wil vormen.</p> <p>Doelstellingen van zo'n gesprek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke afspraken maken rond het gebruik van smartphones op school.

	<ul style="list-style-type: none"> • Samen bepalen waarvoor de smartphone gebruikt kan worden in de les. Bijvoorbeeld: opzoeken van informatie, maken en bewerken van foto's en filmpjes in een educatieve context,... • Afspraken maken om te voorkomen dat leerlingen zonder toestel zich uitgesloten voelen. <p>Wanneer betrek je hen in de beleidsvorming? Je hoeft niet alle partijen bij elk detail te betrekken, maar bij het uitzetten van de grote lijnen, zorg je best voor zoveel mogelijk inspraak van de betrokkenen</p> <p>Hoe organiseer je die betrokkenheid? Dat kan in vele vormen, afhankelijk van de context. Het is belangrijk om daarbij te werken met de driehoek leerling-ouders-school. Dat kan bijvoorbeeld door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fysieke of digitale gesprekken te organiseren met een representatief deel van de ouders en leerlingen. • Het onderwerp te agenderen en te bespreken in de leerlingenraad. • Een bevraging af te nemen bij de betrokkenen. Let wel op dat je de bevraging toegankelijk maakt voor iedereen, om te vermijden dat bijvoorbeeld enkel de digitaal handige mensen deelnemen. • Klasgesprekken te organiseren over dit onderwerp. • Het onderwerp aan te raken tijdens informele contacten met leerkrachten, leerlingen en ouders. • Voorzie een aanspreekpunt/contactpersoon zodat mensen weten waar ze terecht kunnen bij vragen en/of problemen.
Formuleer je beleid	<p>Wanneer finaliseer je je beleid? Streef naar zoveel mogelijk draagvlak voor je beleid, maar wacht niet op een consensus. Zorg wel dat je zoveel mogelijk mensen hebt gehoord voor je de belangrijkste knopen doorhakt.</p> <p>Waar moet je op letten wanneer je je beleid formuleert? Er zijn een aantal good practices waar je rekening mee kan houden wanneer je je beleid formuleert:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor helderheid en duidelijkheid. Formuleer het beleid op een eenduidige manier met begrijpelijke afspraken. • Visualiseer je beleid. Zo werkt een overzichtelijke poster met de relevante informatie drempelverlagend. Vermeld dat het beleid in samenspraak met leerlingen en ouders ontwikkeld is. • Wees transparant over de consequenties wanneer het beleid niet gevolgd wordt. • Rol het beleid over de hele school uit. Dat voorkomt verwarring bij leraren en leerlingen. • Formuleer de afspraken zo dat iedereen weet wat van hen verwacht wordt. • In sommige gevallen kan het nodig zijn om af te wijken van het beleid (bv. leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften). Voorzie dus uitzonderingsmogelijkheden. • Maak de lijst met afspraken niet te lang. Zorg er bijvoorbeeld voor dat startende leerkrachten zich snel kunnen inlezen. • Formuleer doelstellingen voor je beleid voor intern gebruik. Die doelstellingen helpen je om je beleid op een later tijdstip te evalueren.
Communiceer duidelijk	<p>Waarop let je wanneer je je smartphonebeleid communiceert? Een beleid heeft pas waarde wanneer de betrokkenen daarvan op de hoogte zijn. Als je bij de formulering van je beleid aandacht hebt voor helderheid en eenduidigheid, is de drempel om het te communiceren veel minder hoog. Voorzie contactgegevens, zodat</p>

	<p>mensen weten waar ze terecht kunnen met vragen. Maak je communicatie toegankelijk voor alle betrokkenen.</p> <p>Waar kan je communiceren?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zet het in je schoolreglement. Zo zijn ouders en leerlingen bij de inschrijving al op de hoogte van de gemaakte afspraken. • Herhaal de afspraken regelmatig, bijvoorbeeld in de nieuwsbrief, op de website of op de socialemediakanalen van je school. • Organiseer infomomenten. In het bijzonder wanneer het beleid nieuw is of voor nieuwe ouders en leerlingen op je school. • Benadruk de afspraken op ouderavonden. <p>Hoe ga je om met negatieve reacties?</p> <p>Vermeld in de eerste plaats duidelijke contactgegevens bij elke communicatie. Zorg dat je voorbereid bent op negatieve reacties en bedenk heldere argumenten om je beleid te kaderen. Ga in dialoog met mensen die vragen of bedenkingen hebben over het beleid.</p>
<p>Zorg dat het beleid gedragen wordt en blijft</p>	<p>Hoe zorg je dat het beleid geen dode letter wordt?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communiceer op regelmatige tijdstippen (delen van) je beleid. Zo vermijd je dat het vergeten wordt. • Spreek mensen aan wanneer ze zich niet houden aan de afspraken van het smartphonebeleid. • Plan momenten in de toekomst om het beleid te bespreken en te herhalen waarom er voor dat beleid gekozen is. • Bekijk samen welke stappen verder ondernomen moeten worden. • Wijs eventueel rollen en taken toe en plan overleg in de toekomst. • Formuleer duidelijk waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn. • Voorzie een contactpersoon voor vragen en/of problemen. • Heb aandacht voor professionalisering over mediawijze thema's en zet in op het breed verspreiden van nieuwe kennis op je school.
<p>Evalueer je beleid en pas aan waar nodig</p>	<p>Hoe evalueer je je beleid?</p> <p>Kies vooraf momenten om je beleid te evalueren. Doe dat niet enkel met je schoolteam, maar bevraag ook de andere betrokkenen, zoals leerlingen en ouders. Durf bij duidelijke signalen je beleid bij te sturen, maar doe niet te vaak ingrijpende aanpassingen. Dat kan leiden tot frustraties of mensen die afhaken. Stel het beleid dus op met het oog op de toekomst. Noem in je smartphonebeleid bijvoorbeeld niet de naam van een specifiek sociaal netwerk, maar spreek over sociale media in het algemeen.</p> <p>Wanneer moet je je beleid bijstellen?</p> <p>Als je duidelijke signalen krijgt dat je beleid (om gegronde redenen) niet meer gedragen is, open je een dialoog om je beleid bij te sturen. Blijf goed kijken naar de context en hoe die evolueert. Zo kan je leerlingpopulatie wijzigen of kunnen er technologische ontwikkelingen zijn, waardoor je je beleid moet aanpassen. Smartphones en andere digitale toestellen zijn de afgelopen 10 jaar enorm geëvolueerd en kunnen dat de komende 10 jaar ook nog doen.</p>

4. Verdiep je kennis

BRONNEN

BELANGRIJK! Langdurig van kortbij kijken (niet alleen op een scherm) kan de groei van het oog versnellen waardoor bijziendheid ontstaat. Het is daarom raadzaam om ook de schermtijd te bewaken.

De **20-20-2-regel** kan je hierbij helpen:

Na 20 min kortbij kijken, 20 sec pauzeren en in de verte kijken, En minstens 2u per dag buiten zijn!

Meer informatie vind je de op deze poster: [Myopie: Preventieposter - Downloadbaar lesmateriaal - KlasCement](#)

De publicatie '[schoolbeleid voor smartphones](#)' van Kennisnet werd geactualiseerd in juli 2023. De context in Nederland is anders, maar de publicatie zit vol handvatten en verdiepende informatie.

De [blogpost 'Smartphones in de klas, een heleboel onderzoek'](#) van Pedro De Bruyckere geeft een duidelijk overzicht van studies over smartphonegebruik op school.

Het [Apestaartjarenonderzoek van 2022](#) is een tweejaarlijks onderzoek over het mediagebruik van Vlaamse kinderen en jongeren. Zo lees je er onder andere dat 8,4 jaar de gemiddelde leeftijd is voor de eerste eigen smartphone. Meer bevindingen lees je in [het rapport zelf](#).

In [dit artikel op De Correspondent](#) beschrijft een Nederlandse leerkracht waarom hij de beslissing nam om geen smartphones meer toe te laten in de klas.

Wat zijn de effecten van (een verbod op) het gebruik van smartphones in de klas op het welbevinden van leerlingen? Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek formuleerde [een antwoord op deze vraag](#) van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.

[Beluister de podcast van Kennisnet](#) waarin Remco Pijpers Simon Verwer interviewt. Ze hebben het onder andere over hoe scholen hun leerlingen moeten leren weerstand te bieden tegen het grote aantal digitale beïnvloeders in onze samenleving. De podcast werd opgenomen in 2016, maar is nog altijd razend relevant.

Met de [Beleidsstool Mediawijsheid \(https://www.mediawijs.be/beleidstool\)](https://www.mediawijs.be/beleidstool) kan je als school stapsgewijs, op eigen tempo, een beleidsplan ontwikkelen rond mediawijze thema's als sexting, cyberpesten, desinformatie, portret- en auteursrecht en online identiteit.¹ Zowel de kansen als risico's van digitale media komen daarbij aan bod.

De [Leerlijn Mediawijsheid \(https://www.mediawijs.be/leerlijn\)](https://www.mediawijs.be/leerlijn) helpt je dan weer om aan de sleutelcompetentie mediawijsheid te werken in de klas. De Leerlijn vat samen welke mediawijze competenties een 'gemiddeld' kind op elke leeftijd zou moeten verwerven. Daarmee vormt ze zowel een houvast als inspiratiebron om een mediawijs schoolbeleid, mediawijze lessen en mediawijze activiteiten te ontwikkelen.

¹ (Mediawijs, *Beleidsstool Mediawijsheid*, z.d.)

In het artikel '[Moeten smartphones op school verboden worden?](#)' van Klasse lees je het standpunt van leraren, directeurs en onderzoekers over dit onderwerp.

5. Voldoe aan het wettelijk en juridisch kader

BRONNEN

Mag een leerkracht je smartphone in beslag nemen? Nee, de leraar mag geen persoonlijke voorwerpen in beslag nemen. Als een leerling de les hindert, dan kan de leraar wel vragen om de smartphone tijdelijk in te leveren. Meer info lees je [op de pagina 'Straffen en uitsluiten in het secundair onderwijs'](#) van Onderwijs Vlaanderen.

Wil je meer informatie over privacy bij smartphones op school? Op [de themapagina van ikbeslis.be](#) lees je onder andere dat een leerkracht in geen geval de inhoud van een smartphone mag bekijken zonder toestemming.

Dit document werd ontwikkeld door het Kenniscentrum Digisprong. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van het Kenniscentrum Digisprong geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden.

Fout gevonden? Vraag of opmerking? Laat het ons weten: kenniscentrumdigisprong@ond.vlaanderen.be

© 2023 Kenniscentrum Digisprong

Literatuurlijst

- Departement Onderwijs en Vorming. (z.d.). *Straffen en uitsluiten in het secundair onderwijs*. onderwijs.vlaanderen. Geraadpleegd op 6 juli 2023, van <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/wat-mag-en-moet-op-school/afspraken-in-het-schoolreglement/straffen-en-uitsluiten-in-het-secundair-onderwijs>
- Goossens, S. (2023). Moeten smartphones op school verboden worden? *Klasse*. <https://www.klasse.be/534945/smartphones-op-school-verbieden/>
- GSM en smartphone op school / Ik beslis*. (z.d.). <https://www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/privacy-op-school/gsm-en-smartphone-op-school>
- Mobieltjes in klas alleen voor educatief gebruik* - VO-raad. (z.d.). VO-raad. <https://www.vo-raad.nl/nieuws/mobieltjes-in-klas-alleen-voor-educatief-gebruik>
- Nederland bant smartphones uit de klas*. (2023, 4 juli). De Tijd. <https://www.tijd.be/politiek-economie/europa/algemeen/nederland-bant-smartphones-uit-de-klas/10478717.html>

VRT Nieuws (2023, 5 juli). Nederland wil dat scholen vanaf 2024 smartphones en andere elektronische toestellen uit de klas bannen. *vrtnews.be*. <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2023/07/05/nederland-smartphone-in-klaslokalen/>

Pedro De Bruyckere. (2023, 14 februari). *Smartphones in de klas, een heleboel onderzoek. X, Y of Einstein?* <https://pedrodebruyckere.blog/2023/02/14/smartphones-in-de-klas-een-heleboel-onderzoek/>

Schoolit. (2023, 5 juli). *Nederland bant geconnecteerde toestellen uit de klas (voor privégebruik) - Schoolit*. <https://schoolit.be/nieuws/infrastructuur/nederland-bant-geconnecteerde-toestellen-uit-de-klas-voor-privégebruik/>

Stichting Kennisnet. (2020, 7 maart). *Simon Verwer over Philippe Meirieu, pedagogiek en digitale geletterdheid - Kennisnet*. Kennisnet. <https://www.kennisnet.nl/artikel/6786/simon-verwer-over-philippe-meirieu-pedagogiek-en-digitale-geletterdheid/>

Stichting Kennisnet. (2023, 6 juli). *Leraar en leerling gebaat bij helder smartphonebeleid op school - Kennisnet*. Kennisnet. <https://www.kennisnet.nl/artikel/6635/leraar-en-leerling-gebaat-bij-helder-smartphonebeleid-op-school/>

Visser, J. (2016, 16 juni). *Vanaf vandaag besluit ik de boeman te zijn: geen smartphones meer in mijn klas*. De Correspondent. <https://decorrespondent.nl/4735/vanaf-vandaag-besluit-ik-de-boeman-te-zijn-geen-smartphones-meer-in-mijn-klas/a4ea48b8-72c3-0dfd-1386-76a2bbc2fc3b>

Wat zijn de effecten van (een verbod op) het gebruik van smartphones in de klas op het welbevinden van leerlingen? | Kennisrotonde. (z.d.). Kennisrotonde. <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/smartphones-in-de-klas-en-effect-welbevinden-van-leerlingen>